

บทบรรณาธิการ

สารพัดวิกฤตความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ (Polycrisis of Learning Disparity)

เกริ่นนำ

ปัจจุบันนี้ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเผชิญกับปัญหาวิกฤตทางการศึกษามากมายในลักษณะวิกฤตซ้อนวิกฤต หรือ สารพัดวิกฤต ที่ใช้ภาษาอังกฤษว่า educational polycrisis วิกฤตทางการศึกษาที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันและอนาคต คือ วิกฤตคุณภาพการศึกษาด้านความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้

บทบรรณาธิการฉบับนี้ ผมจึงขอเสนอเรื่อง สารพัดวิกฤตความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ ที่ใช้ภาษาอังกฤษว่า polycrisis of learning disparity

ความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้คืออะไร

ความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ ใช้ภาษาอังกฤษว่า learning disparity มี 2 ลักษณะตามแนวคิดของโทนี แวกเนอร์ (Wagner, 2010) คือ 1) ช่องว่างของผลสัมฤทธิ์ (achievement gap) หมายถึง ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับกลางขึ้นไป กับนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี 2) ช่องว่างของผลสัมฤทธิ์ระดับโลก (global achievement gap) หมายถึง ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับกลางขึ้นไป กับผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์สำหรับเศรษฐกิจฐานความรู้ระดับโลกในอนาคต (what all students will need to succeed as citizen in future global knowledge economy)

แนวโน้มความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ หรือช่องว่างของผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสะท้อนผ่านคะแนนผลการสอบข้อสอบแห่งชาติ และคะแนนผลการสอบนานาชาติ เช่น PISA ที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ และนักเรียนในเขตเมืองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนในเขตชนบทและพื้นที่ห่างไกลอย่างมีนัยสำคัญ

ความพยายามในการลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้

รัฐบาลพยายามเร่งรัดพัฒนาการศึกษาในด้านคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วยมาตรการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น การยกระดับคุณภาพครู ตามโครงการคุรุทายาท ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 การจัดตั้งโรงเรียนวัดอุปถัมภ์พิเศษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 การจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 การจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 การจัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 และการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2562

สารพัดวิกฤตของความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้

แม้จะมีความพยายามในการลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ โดยการมุ่งเน้นคุณภาพสู่ความเป็นเลิศมากมาย และประสบความสำเร็จในการพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษหรือเด็กเก่ง (gifted and talented) จำนวนมาก มีนักเรียนที่ได้คะแนนสอบข้อสอบแห่งชาติได้คะแนนเต็ม และนักเรียนที่สอบข้อสอบ PISA ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD แต่คะแนนเฉลี่ยก็ยังไม่สูง แสดงว่าช่องว่างของผลสัมฤทธิ์ยังคงสูง

กลยุทธ์ใหม่ในการลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้

เมื่อความพยายามในการลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้มาถึงจุดวิกฤต จึงจำเป็นต้องแสวงหากกลยุทธ์ใหม่ในการก้าวข้ามสารพัดวิกฤตของความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวม (inclusive education) แบบใหม่ของ ทิม ลอร์แมน (Tim Loreman, 2010) ที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้แบบถ้วนหน้า เช่น กลยุทธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมถ้วนหน้าเชิงผลลัพธ์ (inclusive learning outcomes) กลยุทธ์มาตรฐานคุณภาพเชิงพลวัต (dynamic quality standard) กลยุทธ์หลักสูตรการเรียนรู้ศักยภาพสูง (high scope curriculum and learning) กลยุทธ์เส้นทางการเรียนรู้ที่ไม่เป็นเส้นตรง (nonlinear learning path) กลยุทธ์ศาสตร์และศิลป์ของการสอนที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน (pedagogy of differences)

ศาสตราจารย์ ดร.พญธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์
ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

Loreman, T., Deppeler, J., & Harvey, D. (2010). *Inclusive Education*. London: Routledge.

Wagner, Tony. (2010). *The Global Achievement Gap*. New York: Basic Books.